

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ З ДИТИНОЮ, ЯКА ПОСТРАЖДАЛА ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Укладач: Сафонова О.В. Методист КЗ ДНМЦ ПС

ПИТАННЯ ДЛЯ РОЗГЛЯДУ

1. **Захисні реакції дитини після травматичної події.**
2. **Формула взаємодії з постраждалою дитиною.**
3. **Фази опитування постраждалої дитини.**

ПРОТИДІЯ домашньому насильству і жорстокому поводженню з дітьми в умовах воєнного стану

потребує **об'єднання зусиль**
усіх суб'єктів реагування
та кожної
свідомої особистості.

Сьогодні **кожен з нас** має
докласти зусиль для
забезпечення найкращих
інтересів дитини та захисту
від усіх видів насильства.

ЗАХИСНІ РЕАКЦІЇ ДИТИНИ ПІСЛЯ ТРАВМАТИЧНОЇ ПОДІЇ

ЗАПЕРЕЧЕННЯ

Дитина **відмовляється** приймати хворобливу інформацію або події і робить це **несвідомо**.

Зазвичай це захищає дитину від болю, який неможливо витримати, але у важких випадках це може призвести до шкідливої бездіяльності.

Наприклад: дитина може заперечувати, що ситуація насильства з нею сталася.

ВИТІСНЕННЯ

Спосіб відсунути неприємні думки і почуття про ситуацію насильства.

Коли травма дійсно нестерпна, вона автоматично переміщається у несвідоме, де починає таємно керувати реакціями дитини.

Наприклад: дитина може уникати всього, що їй нагадує про ситуацію насильства.

Якщо звук, або схожа людина нагадала їх про подію, то дитина може себе поводити «неадекватно»: починає без підставно плакати, завмирати або агресувати.

ПРОЕКЦІЯ

Механізм приписування власних «поганих» почуттів, бажань, ідей іншим людям.

Наприклад: дитина може звинувачувати оточуючих, направляти на них усі почуття, які дитина переживала в ситуації насильства.

РОЗЩЕПЛЕННЯ

Цей механізм коли
дитина ділить світ на
«погане» і «хороше»:
один і той же об'єкт
може мати різні
властивості

РЕГРЕСІЯ

Спосіб захисту, який полягає у зменшені психологічного віку задля отримання підтримки та уникнення спогадів.

Наприклад: дитина підліткового віку може говорити та поводити себе, як дитина 6 річного віку.

УВАГА!
ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ

ВАЖЛИВО !

Захисний механізм **НЕ ФОРМУЄ ПОВЕДІНКУ**,
а допомагає дитині справитись з ситуацією насильства.

Фахівцю важливо **НЕ ОЦІНЮВАТИ** реакції дитини,
а з повагою та розумінням ставитись до дитини
в ході комунікації з дитиною.

Щоб допомогти справитись захисним механізмом психіки,
який блокує спогади про подію важливо дотримуватись

«ФОРМУЛИ»:

!

БЕЗПЕЧНИЙ ДОРΟΣЛИЙ+БЕЗПЕЧНЕ МІСЦЕ=ДИТИНА У БЕЗПЕЦІ

ФОРМУЛА ВЗАЄМОДІЇ З ПОСТРАЖДАЛОЮ ДИТИНОЮ

БЕЗПЕЧНЕ МІСЦЕ

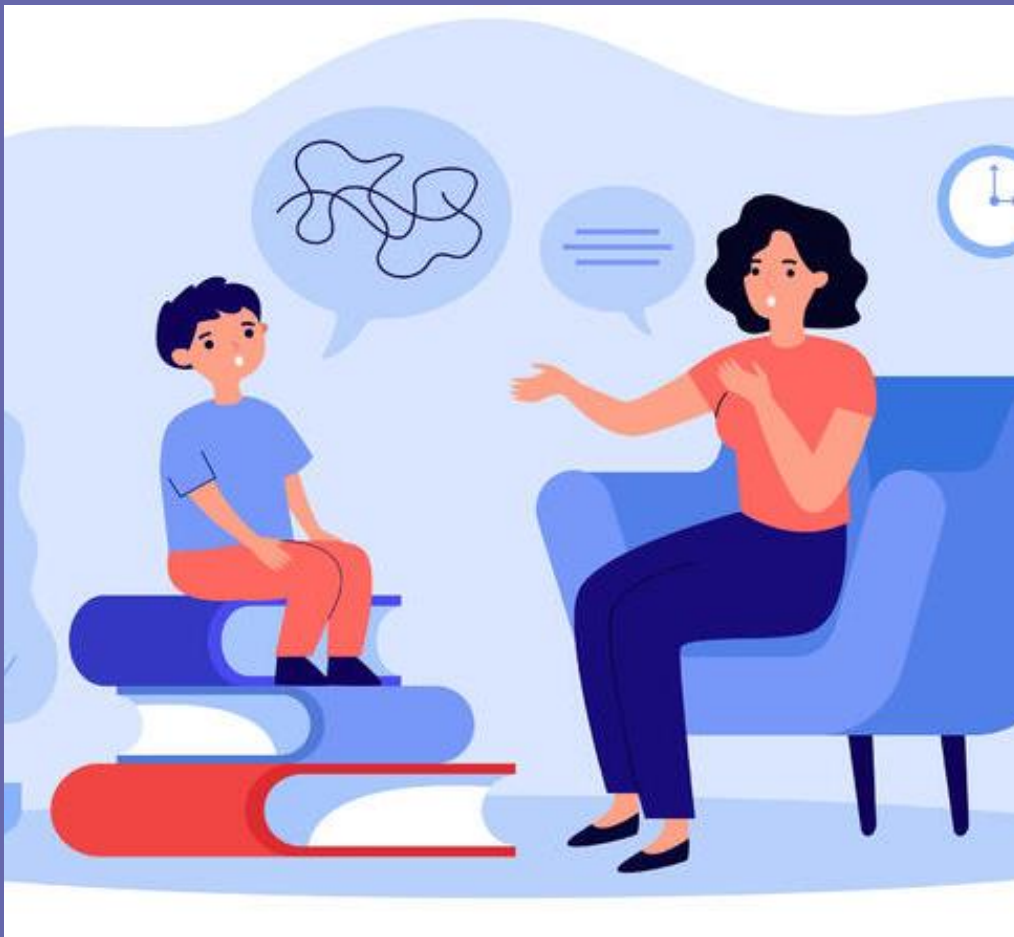
Безпечне місце - там де
«не відбувається насильство»
місце є безпечне для дитини
та
максимально підготовлене
для взаємодії

БЕЗПЕЧНИЙ ДОРОСЛИЙ

Дорослий, який враховує
вікові, індивідуальні
особливості дитини,
її психологічний стан;
взаємодіє «на рівні»
з дитиною;
ставиться доброзичливо,
уміє розпізнавати потреби
дитини та **забезпечує**
захист прав
та інтересів дитини.

УВАГА!
ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ

ВАЖЛИВО !

ВАЖЛИВО контактувати з дитиною
опускаючись на рівень росту дитини
та **НЕ** спілкуватись «зверху – донизу».

НЕ підвищувати голос,

НЕ робити різких рухів,

НЕ тиснути,

НЕ пришвидшувати дитину,

НЕ критикувати дитину.

УВАГА!
ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ

ВАЖЛИВО !

Важливо під час взаємодії

забезпечити простір для індивідуального спілкування з дитиною
та обмежити присутність та втручання інших людей.

Важливо забезпечити тишу та засоби, що допоможуть
налагодженою контакту з дитиною

(олівці, папір, іграшки, тощо, якщо зустріч відбувається офлайн).

ДИТИНА У БЕЗПЕЦІ

Дитина у безпеці – дитина,
яка відчуває себе захищеною
та у стані спокою.

Дитина має **контроль** над власним
життям, **розуміє**, що відбуватиметься,
до кого **може звернутися за допомогою**
та може **управляти** власними емоціями
та відтворювати події,
що відбувалися з нею раніше.

УВАГА!
ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ

ВАЖЛИВО !

Для дитини перш за все важлива участь
«безпечного дорослого»,
який зможе забезпечити **«безпечне місце»** і,
відучуючи себе у безпеці,
дитина зможє розказати про насильство,
яке вона зазнала або свідком якого стала

БЕЗПЕЧНЕ МІСЦЕ

БЕЗПЕЧНИЙ
ДОРΟΣЛИЙ

ДИТИНА У
БЕЗПЕЦІ

ФАЗИ ОПИТУВАННЯ ПОСТРАЖДАЛОЇ ДИТИНИ

Однією
з найважливіших умов
проведення бесіди
з дитиною
є дотримання прав
та найкращих інтересів
дитини, обов'язкове
врахування
вікових та психологічних
особливостей дитини

ПОПЕРЕДНЯ ФАЗА

Ця фаза охоплює дії,
які передують контакту
з дитиною.

Вона полягає
в зборі інформації про
дитину – її пізнавального,
соціального та емоційного
розвитку, а також щодо її
найближчого оточення і сім'ї.

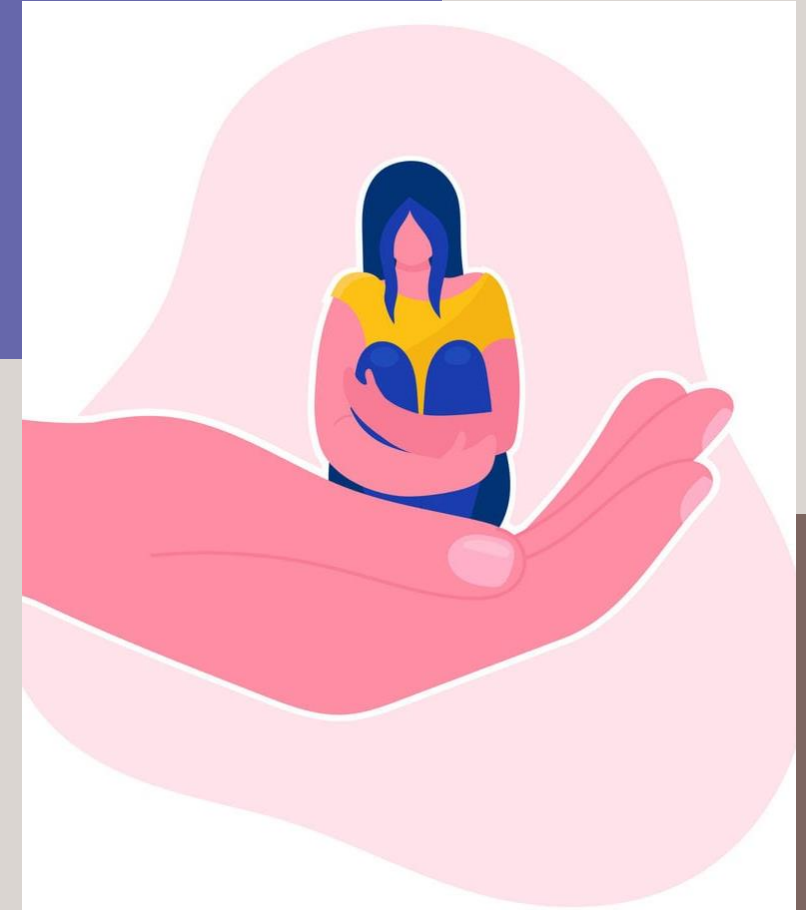

ВСТУПНА ФАЗА

Під час цієї фази відбувається
безпосереднє знайомство з дитиною,
пояснення їй мети зустрічі.
На цьому етапі спеціалісту варто
дотримуватись формули:

**«БЕЗПЕЧНЕ МІСЦЕ» +
«БЕЗПЕЧНИЙ ДОРΟΣЛИЙ» =
ДИТИНА У БЕЗПЕЦІ**

ВСТУПНА ФАЗА

Розмову з дитиною,
незалежно від її віку,
слід починати з **НЕЙТРАЛЬНИХ,
БЕЗПЕЧНИХ** для дитини тем,
пам'ятаючи при цьому,
що вступна фаза
НЕ може тривати довго.

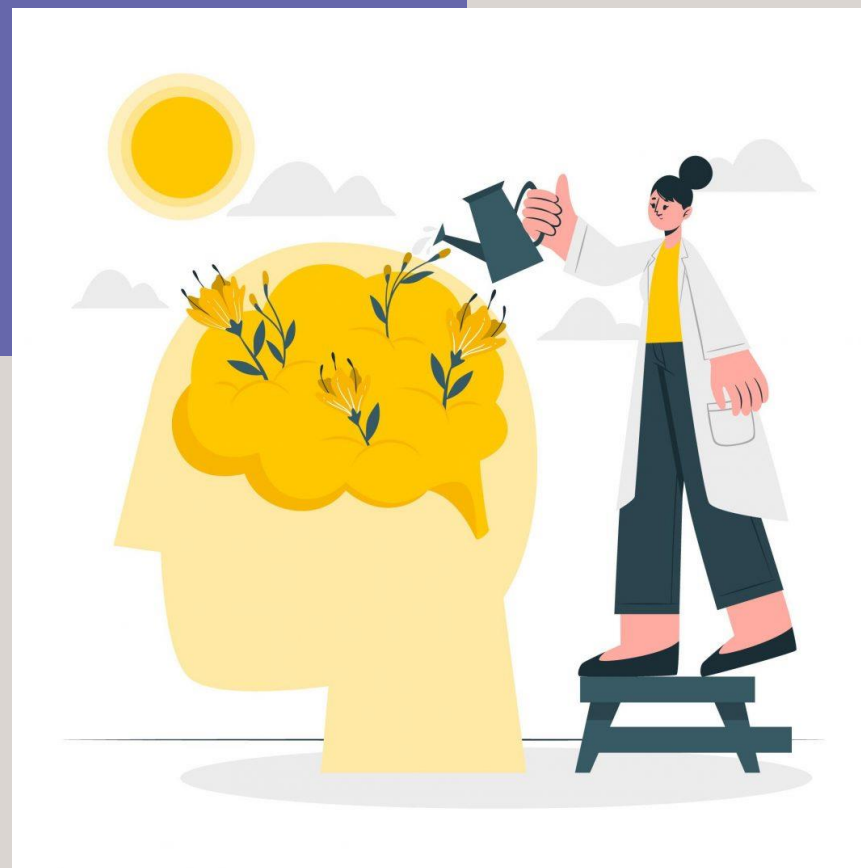

ВСТУПНА ФАЗА

Розмова про нейтральні теми
служить не лише встановленню
контакту з дитиною.

Її **метою** є також попереднє
з'ясування можливостей дитини
у сфері вербалізації обставин події,
що відбулась,
а також зниження її емоційного напруження,
пов'язаного з ситуацією бесіди

ВСТУПНА ФАЗА

Необхідно роз'яснити дитині,
що вона може **НЕ ЗНАТИ** відповідей
на всі запитання.

Вона також може **НЕ ЗРОЗУМІТИ** питання.

Варто також **домовитись** про те,
що дитина може повідомити у будь-який час
про втому, спрагу або інші потреби,
а також бажання зробити перерву.

УВАГА!
ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ

ВАЖЛИВО !

Дитина,
яка відчуває себе у **БЕЗПЕЦІ**
здатна до співпраці з дорослим
та може відтворювати події,
які відбувалися із нею.

ФАЗА ВІЛЬНОЇ РОЗПОВІДІ

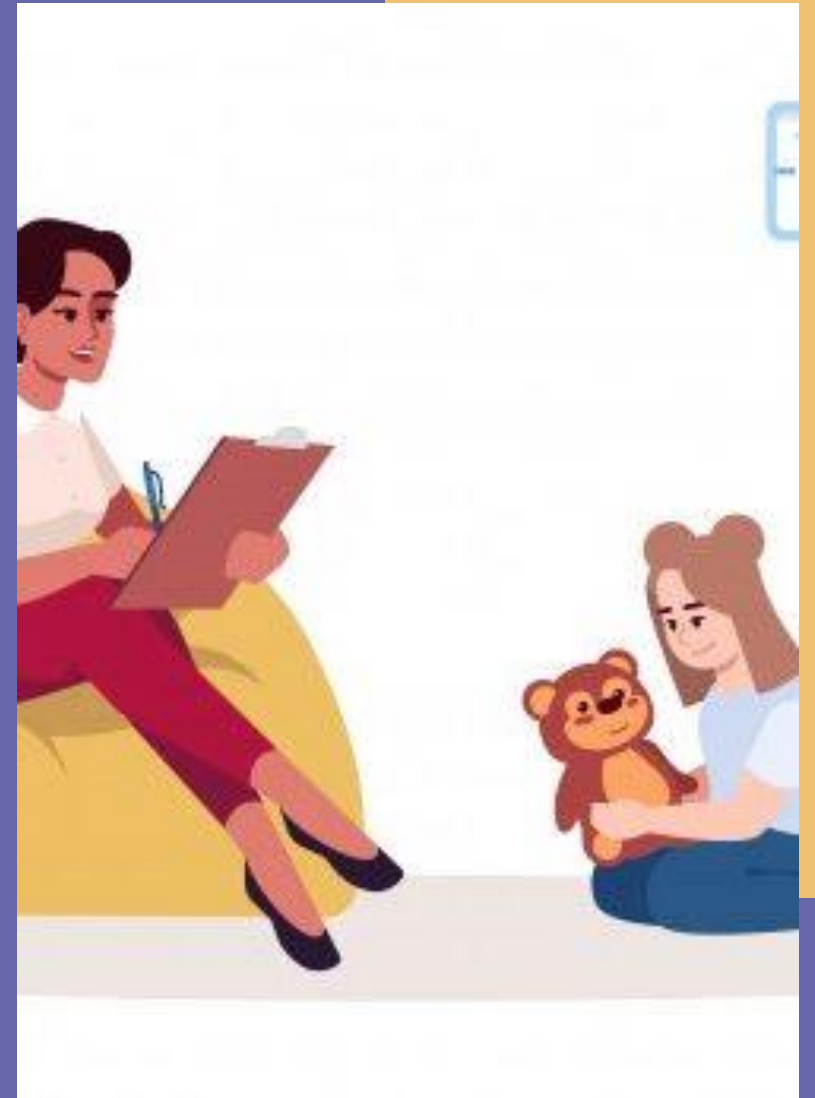
Цей етап показує,
які елементи подій викликали емоції,
були для дитини важливими, вартими
того, щоб їх помітити та запам'ятати.

Дана фаза
дає **відповідний напрямок
запитанням,**
які ставитимуться під час
наступної фази опитування.

ФАЗА ВІЛЬНОЇ РОЗПОВІДІ

Під час вільного викладу подій
ВАЖЛИВО СПОСТЕРІГАТИ
за невербальними реакціями
дитини – звертати увагу на те,
про що вона розповідає вільніше,
а на що реагує уповільненням,
напругою, тривогою.

ФАЗА ВІЛЬНОЇ РОЗПОВІДІ

Якщо дитині **ВАЖКО**
проговорити про те, що сталося,
на цій фазі доречним буде
використати папір та олівці,
іграшки, малюнки

ФАЗА ДЕТАЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ

МЕТОЮ фахівця,
який проводить опитування
на цьому етапі
є **доповнення** викладу подій,
здійсненого дитиною
під час фази
вільної розповіді,
та їх впорядкування
для з'ясування
обставин справи

ФАЗА ДЕТАЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ

Фахівець має пам'ятати,
що цей етап опитування
має мати
таку форму розмови,
яка підбирається
з урахуванням
вікових та психологічних
особливостей дитини.

ФАЗА ДЕТАЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ

Фахівець може
використовувати
наступні техніки
активного слухання

✓ РІЗНІ ТИПИ ПИТАНЬ

ВІДКРИТІ
ЗАКРИТІ

✓ ПЕРЕКАЗ
КЛЮЧОВОЇ
ІНФОРМАЦІЇ

Яку повідомила
дитина з
використанням
ключових слів
дитини

✓ РЕЗЮМУВАННЯ

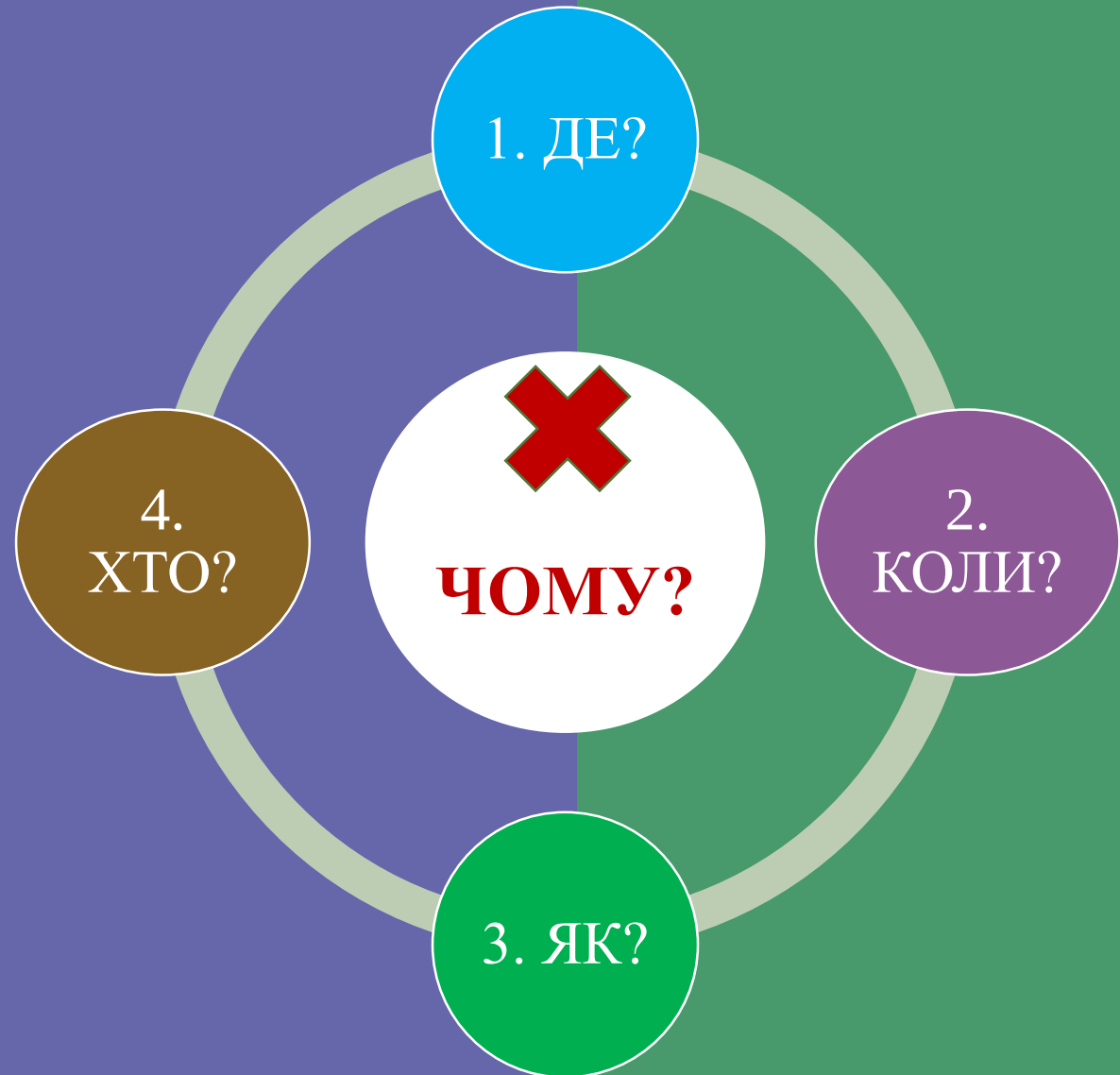

Може бути
ПРОМІЖНИМ ТА
ФІНАЛІЗУЮЧИМ

ФАЗА ДЕТАЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ

Задаючи деталізуючи
питання дитині,
можна слідувати наступній
схемі.

Починаючи з питань «ДЕ?»,
потім «КОЛИ?»,
надалі «ЯК?»,
і закінчуючи «ХТО?»,
при цьому не задавати
питання, які починаються з
«ЧОМУ?»

ФАЗА ДЕТАЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ

ВАЖЛИВОЮ складовою
є **РЕЗЮМУВАННЯ** того,
про що розповіла дитина.

Це надасть можливість
впорядкувати інформацію,
перевірити, чи правильно
фахівець зрозумів те, про що
розповіла дитина.

ЗАКЛЮЧНА ФАЗА

Під час заключної фази
РЕКОМЕНДУЄТЬСЯ
запитати дитину,
як вона себе почуває
після опитування та чи є у
неї якісь побоювання.
Наприкінці слід поговорити
з дитиною на нейтральні,
емоційно необтяжливі теми
щоб знизити напруги у
дитини.

ВИСНОВКИ

Комунікація фахівця психологічної служби з постраждалою дитиною **можлива** лише тоді, **коли дитина буде почувати себе в безпеці.**

А це можливо за умови,
що дитина перебуває
в **безпечному місці,**

а поряд з нею **безпечний дорослий.**

Відучуючи себе у безпеці, дитина зможе розказати про насильство, яке вона зазнала або свідком якого стала.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

